

Samen leren, bouwen en sturen in gebiedsprocessen

Seed Money PPS

René Klein (bureau Wing), Anne Bruinsma (WUR)

Workshop

- Kennismaking (5 min)
- Achtergrond en aanleiding: Anne Bruinsma (10-15 min)
- Werkwijze Seed Money (concept): Rene Klein (10-15 min)
- Brainstorm (10-15 min): voorwaarden, suggesties, interesse?
- Afronding (5 min)

- Hoe ontwikkel je een methode en instrument dat helpt bij het sturen op samenhangende doelen in complexe gebiedsprocessen?
- Kunnen we tot een science-based, integraal dashboard te komen dat in co-creatie met stakeholders wordt ontwikkeld: een open, iteratief en lerend proces om samen aan een instrument te bouwen dat inzicht geeft in voortgang, samenhang en sturingsmogelijkheden op gebiedsniveau.
- De uitwisseling tussen provincies en gebieden neemt een belangrijke plek in, om van elkaar te leren en samen op te trekken waar dat kan – en apart waar moet.
- Deze workshop biedt een platform om ervaringen te delen, kansen te verkennen en samen richting te geven aan een breed gedragen aanpak.

Achtergrond

- Provincies willen via gebiedsprocessen beleidsdoelen realiseren op het gebied van:
  - Natuur (NNN, Natura 2000)
  - Klimaat (CO₂-reductie)
  - Waterkwaliteit (KRW)
  - Biodiversiteit
  - Duurzame landbouw
- Stakeholders in gebieden ervaren een gebrek aan overzicht, samenhang en meetbaarheid van deze doelen.
- Meerdere (aanzetten tot) projecten, waaronder “Meten is weten voor integrale doelsturing” in NH

- Hoe vertaal je provinciale beleidsambities naar een concrete integrale set gebiedsopgaven?
- Hoe vertaal je bedrijfsprestaties naar gebiedsprestaties, en andersom?
- Hoe ontwikkel je een integraal sturingsinstrument voor gebiedsprocessen, dat
  - Inzicht geeft in de voortgang richting beleidsdoelen
  - Werkt met kritische prestatie-indicatoren (KPI's)
  - De onderlinge relaties tussen doelen en maatregelen zichtbaar maakt
  - Gebruikt kan worden in meerdere gebiedsprocessen
  - Datamanagement: samen wat kan, apart wat moet

- Inzicht geven in voortgang richting beleidsdoelen (waar staan we nu in een gebied en waar willen we heen (ambitie);
- Ondersteunen integrale aanpak : Maatregelen/beleidsdoelen komen op het erf/in een gebied tezamen en beïnvloeden elkaar (incl. invloed op de bedrijfsvoering). Wat is het effect daarvan en welke keuzes worden er dan gemaakt (instrument kan daarbij helpen om dat inzicht te verkrijgen);
- Stimuleren proces vanuit het gebied: Gebied stimuleren om zelf met ideeën/maatregelen te komen om gebiedsdoelen te halen;
- Bevorderen koste efficiëntie en haalbaarheid : een instrument zou inzicht kunnen verschaffen in de kosten en effecten van maatregelen op gebiedsniveau (geeft inzicht in de haalbaarheid van de gestelde gebiedsdoelen en kan bijdragen aan een efficiënt doelbereik).

Kenmerken Dashboard

- Gebiedsgericht: afgestemd op lokale doelen en omstandigheden
- Participatief: ontwikkeld met en gedragen door stakeholders
- Data-gedreven: gebruik van bestaande en nieuw te verzamelen data
- Flexibel: inzetbaar in verschillende gebieden en aanpasbaar aan veranderende beleidsdoelen

- Regie Rijk, Samenwerking tussen gebieden en provincies: bestuurlijke context
- Gaat niet alleen gaat om KPI's die op het boerenerf landen zoals in KPI-K maar ook om KPI's die richtinggevend zijn voor handelen van andere actoren in het gebied.
- Gaat ook om KPI's voor toekomstbestendige landbouw, nog nauwelijks in KPI-termen gedaan.
- Kosten data sourcing, handling
- Dashboard projecten Vaak lineair opgezet: eerst doelen bepalen, dan data verzamelen, dan bouwen, dan testen, dan opleveren. Dat werkt misschien voor een technisch product, maar niet voor een complex, adaptief gebiedsproces waarin belangen, inzichten en omstandigheden voortdurend veranderen.

- Een effectievere aanpak zou het dashboard niet alleen als eindproduct zien, maar als een iteratief, lerend en verbindend instrument dat het gebiedsproces zelf mede vormgeeft.
- Dashboard als leerinstrument, niet alleen als meetinstrument
- Gebruik: Niet alleen meten, maar ook:
  - Scenario's verkennen (“wat als?”)
  - Dialoog faciliteren over keuzes en trade-offs
  - Transparantie bieden over voortgang en dilemma's
  - Mede vormgeven van ontwikkelen van methodiek/monitoringssysteem
- Eigenaarschap: Stakeholders zijn mede-eigenaar van het dashboard en bepalen mede de koers.

Alternatieve Aanpak: The Living Dashboard Approach (concept)

1. Verkennende cyclus

- Doel: Gezamenlijk beeld vormen van het gebied, de opgaven en de belangen. Leren en verbinden.
- Activiteiten:
  - Participatieve sessies met stakeholders over doelen, zorgen en kansen.
  - Eerste versie van het dashboard als praatplaat: een visueel prototype met voorlopige KPI's en databronnen.
  - Verkenning van bestaande data en kennislacunes.
- Output: Eerste iteratie van het dashboard (versie 0.1), gedragen gebiedsbeeld, eerste set KPI's.

2. Cycli van co-creatie en bijstelling

- Doel: Dashboard gebruiken als instrument voor dialoog, reflectie en bijsturing.
- Activiteiten per cyclus (bijv. elk half jaar):
  - Stakeholders gebruiken het dashboard om voortgang te bespreken.
  - Nieuwe inzichten, data of beleidswijzigingen worden verwerkt.
  - KPI's en doelen worden bijgesteld waar nodig.
  - Maatregelen worden geëvalueerd op effectiviteit en haalbaarheid.
- Output per cyclus: Verbeterde dashboardversie, geactualiseerde doelen/KPI's, leerervaringen.

3. Parallele experimenten

- Doel: Dashboard testen in verschillende contexten (meerdere gebieden).
- Activiteiten:
  - Elk gebied doorloopt eigen leer- en ontwikkelcyclus.
  - Cross-case learning: uitwisseling tussen gebieden.
- Output: Inzicht in robuustheid en aanpasbaarheid van het dashboard.

Voordelen aanpak

- Flexibele planning met leer- en reflectiemomenten (ipv een rigide planning)
  - Elke cyclus eindigt met een reflectie: wat hebben we geleerd, wat betekent dat voor de volgende stap?
- Sluit beter aan bij de realiteit van gebiedsprocessen.
- Verhoogt eigenaarschap en vertrouwen van stakeholders.
- Maakt het dashboard tot een levend instrument dat meegroeit met het proces.
- (maar ook voorwaarden, zoals Beschikbaarheid en betrouwbaarheid van data, Draagvlak en vertrouwen van stakeholders, PvE etc)

Werkwijze Seed Money (concept)

Aanpak Seed Money Project

Onderzoeksfase

- Contouren PPS – Aansluiting op KIA landbouw, water, voedsel
- Commitment gebieden / gebiedspartijen, partijen mobiliseren (PPS), goede voorwaarden opstellen
- Onderzoek andere dashboards (dashboards op bedrijfsniveau, en evt. op gebiedsniveau)
- Go/No-go

Uitvoeringsfase

- Iteratief proces dashboarding om tot PoC te komen

Adviesfase

- Advies over uitvoering en governance vervolg

Deliverables Seed Money Project

Concreet advies:

- Vraaggericht, gebieden en doelen centraal, interactie tussen rekenregels, methodieken en KPI's en het leren over betekenisvolle KPI's
- Roadmap: kansen vervolg + de werkwijze voor vervolg (scenario's)
- Expliciteren 'living dashboard approach'
- aantal samenwerkingspartners en voorwaarden
- Intentieverklaringen van partners (beoogd)

- Herkennen jullie de behoefte aan gebiedsk KPI's?
- Is KPI-K hier klaar voor?
  - Gaat niet alleen gaat om KPI's die op het boerenerf landen zoals in KPI-K maar ook om KPI's die richtinggevend zijn voor handelen van andere actoren in het gebied.
  - Gaat om KPI's voor toekomstbestendige landbouw, nog nauwelijks in KPI-termen gedaan.
- Wat vinden jullie van de werkwijze: de living dashboard approach?
- Wat zijn kansrijke gebieden?
- Welke partners voor de PPS?